

't Seghen Waert

Historisch Genootschap Oud Soetermeer
jaargang 37 nr. 4, 2018

Historisch Genootschap

Oud Soetermeer

Contact

Dorpsstraat 132, 2712 AN Zoetermeer, tel. (079) 319 06 83

info@oudsoetermeer.nl

Ledenadministratie en bezorging: ledenadministratie@oudsoetermeer.nl, tel. (079) 331 58 28

Dagelijks bestuur

dhr. J. de Ruiter, voorzitter@oudsoetermeer.nl, tel. 06 21265975

vacature, secretaris@oudsoetermeer.nl

dhr. P.A. Bekking, penningmeester@oudsoetermeer.nl, (079) 341 94 90

Werkgroepen en commissies

Activiteitencommissie: activiteitencommissie@oudsoetermeer.nl, tel. (079) 351 70 47

Archeologische Werkgroep: awz@oudsoetermeer.nl

Werkgroep Collectie: collectie@oudsoetermeer.nl

Commissie Historisch Erfgoed: che@oudsoetermeer.nl

Genealogische Werkgroep: gwz@oudsoetermeer.nl

Leesgroep Lastige Letters: paleografie@oudsoetermeer.nl

Filmwerkgroep: wbbg@oudsoetermeer.nl

Bankrekeningnummers

Contributie: NL 68 ABNA 06 13 09 20 07

Giften: NL 65 ABNA 06 13 09 83 66

Colofon

Uitgave: Historisch Genootschap Oud Soetermeer; ISSN: 1384-7260

Redactie: P. Drapers, R. Grootveld, R. Tousain, T. Vermeulen

redactie@oudsoetermeer.nl

Vormgeving: R. Tousain

Afbeeldingen zijn afkomstig uit de collectie van Oud Soetermeer, tenzij anders vermeld.

www.oudsoetermeer.nl

Omslag

Boerderij Voorweg 105 met 'De laan van Bos'. Hier woonden 'Anton van de Laan' en 'Laantje van het Laantje'

**Van Herwijnen
Outdoor Store**

*Dorpsstraat 66
anno 1908*

van Herwijnen

vrijtijdskleding
wandelschoenen
bergschoenen
tenten

dartsport
schietsport
campingaz dealer
kampeerartikelen

Dorpsstraat 66 - Zoetermeer - Telefoon (079) 316 35 51 - www.herwijnenzoetermeer.nl

INHOUD

- Sinterklaas op reis; een Nicolaasbeeld door Albert Termote** 2
Ronald Grootveld
Op zijn reis door Zoetermeer heeft de Heilige Nicolaas verschillende plaatsen aangedaan. Uiteindelijk heeft hij zijn definitieve bestemming gevonden bij de Nicolaaskerk. U komt alles te weten over de reis van 1951 tot 2018 en ook over de beeldhouwer die hem op de Zoetermeerse wereld zette: Albert Termote.
- 'Bobby Bloedworst' en andere bijnamen in Zoetermeer** 5
Gertjan Moers
Talloze Zoetermeeders hadden vroeger een naam en een 'toenaam' en waren soms beter bekend onder deze laatste dan onder hun eigen naam. Totdat Napoleon op het wereldtoneel verscheen in 1811 was een bijnaam eigenlijk een noodzaak, want achternamen waren niet verplicht en men wilde de personen die tot dezelfde familie hoorden wel uit elkaar zien te houden. Veel Zoetermeerse en Zegwaartse namen passeren de revue en ook wordt de vraag beantwoord waarom Toon van Fraassen Toon Holland werd genoemd.
- Een dodenakker achter de Nicolaaskerk** 28
Ronald Grootveld en Ton Vermeulen
Toen Zoetermeer uit meer import-Zoetermeeders bestond dan uit autochtonen, werd het kerkhof bij de Nicolaaskerk in de Dorpsstraat gesloten. Het artikel gaat over de geschiedenis van het kerkhof en geeft ook een beeld van 200 jaar Zoetermeer, met zijn rangen en standen en van de renovatie van het kerkhof in 2017/2018.

Sinterklaas op reis; een Nicolaasbeeld door Albert Termote

Ronald Grootveld

In de topgevel van de oude Nicolaasschool aan de Dorpsstraat 16 bevond zich een stenen reliëf met een voorstelling van de Heilige Nicolaas. Na vele omzwervingen heeft dit beeld nu een plaats gevonden bij de Nicolaaskerk.

Toen het Katholieke kerkbestuur rond 1950 onderkende dat de jongensschool en de meisjesschool zwaar verouderd waren en dus moesten worden vervangen, ging het op zoek naar een architect voor een nieuw schoolgebouw. Mogelijk via de zoon van gemeentesecretaris Blaauwhoff kwam de pastoor in contact met de in Voorburg wonende architect C.M. (Kees) van Moorsel (1892-1961), die plannen voor het nieuwe schoolgebouw maakte. Van Moorsel was een gerenomeerd architect en had al vele werken op zijn naam staan. Onder andere een sanatorium in Horn, het klooster te Egmond en meerdere landhuizen en kerken. Aanvankelijk werkte hij nauw samen met de architect Kropholler, die vele nog bestaande gebouwen in de stijl van de Amsterdamse School ontwierp. De Nicolaasscholen voor jongens en meisjes – in één gebouw – steken daar sober bij af. Dit zal te maken hebben gehad met schaarste aan bouwmaterialen zo vlak na de oorlog, nieuwe inzichten op het gebied van architectuur maar ook met het budget van de parochie. Voor frivoliteiten en versieringen was dan ook geen ruimte op één uitzondering na: een beeld van de Heilige Nicolaas zou de topgevel boven de ingang sieren.

Van Moorsel had contact met de eveneens in Voorburg wonende beeldhouwer Albert Termote en deze werd gevraagd een kunstwerk in reliëf te maken. Termote (1887-1978) kwam uit Vlaanderen en woonde sinds 1915 in Nederland. Tot op

Reliëf van de Heilige Nicolaas met het monogram van Albert Termote, 1951 (foto Ron Tousain)

hoge leeftijd vervaardigde hij kunstwerken uit steen. Het meest in het oog springen zijn standbeelden en oorlogsmonumenten. Daarnaast werkte hij veel voor kerken, maakte sierstenen aan gevels en bruggen en vele portretten. In Voorburg (o.a. Museum Swaensteyn) staat veel werk van hem, waaronder een ruitersstandbeeld van de Romeinse veldheer Corbulo. Het beeld De Barmhartige Samaritaan bij ziekenhuis Antoniusshove is van zijn hand en in Den Haag leverde hij onder andere ornamenten voor de brug bij de Vaillantlaan en voor het gebouw van V&D aan het Spui. Hij maakte ook portretten en beeldhouwwerk voor vele kerken. In 1960 zou hij nog een beeld van de Heilige Antonius vervaardigen voor de Zoetermeerse Nicolaaskerk. Dit kunstwerk was een gift van emeritus pastoor J.J. Voorham en siert de kerk nog steeds.

Vergeleken met de expressiviteit van veel van zijn andere werken, vervaardigde Termote in 1951 voor Zoetermeer een opvallend sobere Heilige Nicolaas. Vergelijk bijvoorbeeld het beeld voor de Haagse Nicolaasschool dat hij enkele jaren later maakte. De kunstenaar signeerde het reliëf voor Zoetermeer met zijn initialen AT en de letters LI (51). De Heilige Nicolaas is staand afgebeeld als een bisschop in een geplooid mantel met een mijter op zijn hoofd. In zijn rechterhand heeft hij een geldbuidel en in zijn linkerhand een bisschopsstaf.

De Nicolaas die ook in de naam van de Zoetermeerse katholieke kerk wordt vereerd, was in de 4e eeuw bisschop van Myra in Klein Azië. Hem worden verschillende wonderen toegedicht. In één van de verhalen hielp Nicolaas drie meisjes die te arm waren om te trouwen. Hij deed dat door 's nachts buidels met goudstukken in hun slaapkamer te gooien. Eén ervan kwam terecht in een schoen. Daarom zetten wij bij het Sinterklaasfeest nog steeds onze schoen in de hoop dat Sint Nicolaas er iets in stopt.

Het beeld van de Heilige Nicolaas sierde tot 1974 de topgevel van de school. In dat jaar is de school aan de gemeente Zoetermeer verkocht en in gebruik genomen als kantoor. Het beeld werd uit de gevel verwijderd en ingemetseld in de aula van de nieuwe katholieke school aan de Leidsewallen 49. Toen ook die school werd gesloopt in 2011 bleef het beeld gelukkig behouden maar verdween in een opslag. De laatste jaren lag het onder een afdak bij het Stedsmuseum te wachten op een nieuwe bestemming.

Beeld van de Heilige Antonius in de Nicolaaskerk, vervaardigd door Albert Termote (foto Aat Hoogland)

Inmiddels had het Historisch Genootschap contact met de renovatiecommissie van de begraafplaats achter de Nicolaaskerk. We voerden een cultuurhistorische verkenning uit om te bepalen welke elementen van de oude begraafplaats het behouden waard waren. Bij de ideeën over het herplaatsen van oude grafstenen kwam ook het Nicolaasbeeld naar voren. Het zou ideaal zijn als het beeld een plek zou krijgen in de buurt van de kerk, waar het voor iedereen zichtbaar zou zijn. Uiteindelijk is gekozen voor een plek tegen de westgevel van de kerk, vlakbij de Dorpsstraat. Het beeld is daar ook goed te zien voor bezoekers van parochieel centrum De Kapelaan. De Zoetermeerse reis van Nicolaas is hiermee voorlopig ten einde gekomen.

Een zittende Heilige Nicolaas door Termote uit 1958 aan een school in de Haagse Helenastraat (foto Roel Wijnants)

'Bobby Bloedworst' en andere bijnamen in Zoetermeer

Gertjan Moers

In mijn eerste week op de Petrus Mavo aan de Dr. J.W. Paltelaan hadden we een onverwacht tussenuur doordat een docent ziek was. Als brugklasser hang je dan verveeld rond in de aula. Totdat de conciërge het zat was en ons naar het eerstvolgende leslokaal stuurde. Mijn klasgenoten die waren blijven zitten noemden de conciërge steevast 'Pottertje'. In de eerste week is een brugpieper nog heel onbevangen en enthousiast. Ik liep dus als eerste naar binnen in het klaslokaal waar een verbaasde docent mij aankeek. "Wat komen jullie hier doen?" "Wij zijn hier naartoe gestuurd." "Door wie dan?" "Door meneer Potter." "Door wie?" Tja, 'Pottertje' was vast niet zijn echte naam. Zo doortastend was ik dan wel. Dat was ongetwijfeld meneer Potter, dacht ik. Mijn onwetendheid en onbevangenheid werden gelukkig hersteld door een klasgenoot, die achter mij liep: "Door meneer Reeuwijk!", riep hij. Jan Reeuwijk dus. Hij was conciërge op de Petrus Mavo en kennelijk werd hij 'Potter' en 'Pottertje' genoemd door de leerlingen. Hij werd niet vernoemd naar Harry Potter, die kenden we toen nog niet. Nee, hij werd genoemd naar de tirannieke personage Norman Potter, die conciërge was op een school in de Britse serie 'Please Sir!' uit 1968-1972, die later ook in Nederland werd uitgezonden.

Postbode Cor Lampert, beter bekend als 'Cor Mutters' of 'Cor van Es' of 'Cor Burgstad'

Wat een bijzonder fenomeen is dat toch, het geven van bij-, toe- of spotnamen aan anderen. Het is van alle tijden, al kwam het vroeger heel veel vaker voor dan nu. In een boek over 'Nederlandsche volkskunde' uit 1931 staat: "Het is een algemeen en oud gebruik van de menschen om elkander over en weer bijnamen te geven. Goedigplagende bijnamen, grappige bijnamen, soms ook leelijke bijnamen, in woede en drift bedacht en als scheldwoord gebruikt. Vroeger was die gewoonte zóó in zwang, dat de ware naam soms heelemaal verdrongen werd door de bijnaam." Vooral in Noord-Brabant en Zeeland stonden veel mensen beter bekend onder hun bijnaam dan onder hun eigen naam.

Dat kwam in Zoetermeer sporadisch voor, maar het gebeurde wel dat iemand bekender was onder zijn bijnaam dan onder zijn eigen naam. 'Jan de Bruin' klinkt heel normaal maar toch was dat niet zijn echte naam. Hij heette Jan Oupaan (?), een Hongaarse jongen die bij de familie De Bruin werd opgevoed. Een ander voorbeeld was iemand die door iedereen 'Cor Mutters', 'Cor van Es' of 'Cor Burgstad' werd genoemd, maar hij heette toch echt Cor Lampert (de achternaam van zijn moeder). Cor voetbalde bij D.S.O. waar hij ook veel wedstrijden floot. Hij werd daarom vernoemd naar de toen bekende Haagse scheidsrechter Job Mutters (1889-1974), die tussen 1919 en 1935 meerdere interlands floot. Cor woonde samen met zijn moeder

bij zijn oom en tante. Zijn oom was Krijn van Es. Vandaar zijn tweede bijnaam 'Cor van Es'. Waar Cor zijn laatste bijnaam, 'Cor Burgstad', aan te danken had is (mij) niet bekend.

Zoetermeeders waren sowieso gemakzuchtige mensen als het gaat om namen. En dan niet alleen door het geven van bijnamen. Zij hadden namelijk een hekel aan tussenvoegsels. Vooral aan de tussenvoegsels 'van' en 'van der' hadden ze de pest. De familie Van der Spek bijvoorbeeld, werd voor het gemak altijd aangesproken als 'Spek', Van der Wees als 'Wees', Van Beek als 'Beek', Van Wensveen als alleen maar 'Wensveen' enzovoorts. Dit beperkte zich overigens niet tot Zoetermeer. In een gids over het Westland uit 1933 staat dat Westlanders achternamen op dezelfde manier afkortten. Gek genoeg werd niet in alle gevallen het tussenvoegsel weggelaten, want het was wel gewoon 'Van Well', 'Van der Burg' en 'Van der Goes'. Een andere uitzondering werd gemaakt voor de familie Van Haastert. Om onbekende redenen werden leden uit die familie hardnekkig 'Van Haasteren' genoemd. Raar volk, die Zoetermeeders.

De familie Adegeest. Staand, tweede van links 'Grote Piet'. Staand, derde van rechts 'Kleine Piet'. Zittend derde en vierde van rechts moeder Johanna Adegeest-van Velzen en vader Klaas Adegeest

Waarom geven wij bijnamen?

Het geven van bijnamen is al heel oud. Het gebruik kennen we al van de Romeinen en de Oude Grieken. Zo werd bijvoorbeeld keizer Constantijn V van Byzantium door zijn tegenstanders 'Kopronymos' genoemd. Dat klinkt fraai maar de Nederlandse vertaling is minder mooi dan het in het Grieks klinkt: 'hij wiens naam stront is'. In de eeuwen daarna gingen ook Europese vorsten door het leven met een vaak weinig vleierende bijnaam: 'Alfons de Kwijler', 'Hendrik de Impotente', 'Bertha met de Grote Voeten'. En als we het wat dichterbij huis houden, leerden we vroeger toch allemaal over 'Willem de Zwijger'? Een man die wij meer dan 400 jaar na zijn overlijden nog steeds bij zijn bijnaam noemen. Sterker nog, in Driemanspolder is zelfs een straat met zijn bijnaam naar hem vernoemd!

Niet alleen de Oude Grieken, Romeinen en vorsten hadden bijnamen, ook onze 'gewone' voorouders in Nederland. "De kunst, geïllustreerd weekblad voor tooneel, muziek (...)" schreef in 1910: "t Is iets ons volk eigen, dat geven van bijnamen. 't Zetelt heel vast in ons volksbestaan en niet zelden getuigen die bijnamen van een gezonden humor, vaak ook van spot en van weinig respect." Dat het geven van bijnamen al eeuwenlang hoort bij de Nederlandse cultuur is wel begrijpelijk. Tot 18 augustus 1811 was het niet verplicht om een achternaam te voeren. Vernoeming gebeurde vóór die tijd op grond van patroniem, dat wil zeggen de naam van de vader. Jan, de zoon van Pieter werd dan Jan Pieterszoon, al dan niet met een achternaam.

Voorweg 52, woonhuis van 'Rien uit het Glazen Huis' of 'Rien uit de Glazen Koets'

In de huidige tijd is veel keuze in voornamen, overgenomen uit andere landen of zelf verzonnen namen. We kijken inmiddels niet heel raar meer op bij het horen van namen als 'Chique-Queena', 'Vlinder-Jezzebelle' of 'Xess Xava'. Dat was vroeger anders. Tot 1970 gold bij ons nog de Franse naamwet van 11 germinal jaar XI (1 april 1803 naar de toenmalige Franse republikeinse kalender) die in 1811 door Napoleon ook in Nederland werd ingevoerd. Op grond van deze wet waren alleen namen uit de heiligenkalender en uit de oude geschiedenis als voornaam toegestaan. Vroeger hielden we het dus heel simpel en heel traditioneel bij de oude Germaanse namen (zoals Herman) en bij de namen die uit het Latijn (zoals Jan/Johannes) en het Grieks (zoals Pieter/Petrus) kwamen. Naamkundige dr. Rudolf A. Ebeling spreekt zelfs van een 'Eeuwige Top Tien': Johannes, Hendrik, Maria, Cornelis, Willem, Gerard, Petrus, Jacob(us), Adrianus en Anna. Als gevolg van die gebrekkige variatie was er veel minder keuze in voornamen dan tegenwoordig met als logisch gevolg dat er veel Jan Pieterszonen in een dorp rondliepen. En die verschillende Jannen kon je het beste uit elkaar houden door ze allemaal een bijnaam te geven.

Je hoort erbij

Vanaf 1811 was iedere Nederlander dus verplicht een achternaam te voeren en een aantal van die nieuwe achternamen zijn op hun beurt simpelweg overgenomen van bijnamen. Denk bijvoorbeeld aan 'De Lange', 'De Kort' of 'De Vries'. De gewoonte van het geven van bijnamen bleef echter doorgaan, zelfs nadat iedere Nederlander een achternaam had en het geven van een bijnaam niet persé meer noodzakelijk was. En hoe gewoon of vanzelfsprekend een bijnaam was? Héél gewoon. In het Besluit Strafregisters uit 1896 stond tot 1951 nog vermeld dat op het strafblad van de veroordeelde wordt vermeld zijn naam, zijn voornamen én bijnamen. Aan de andere kant, laten we eerlijk zijn, de criminele wereld is nog steeds een bedrijfstak waarin men beter bekend staat onder de bijnaam dan onder de eigen naam: 'Pistolen Paultje', 'De Neus', 'De Hakkelaar'. Maar als het dan geen noodzaak meer was, waarom bleven wij dan toch bijnamen geven? Het antwoord op die vraag ligt wellicht in het feit dat het geven van bijnamen zorgt voor verbinding. Het bindt

Vrachtauto van 'Groene Spek' bij het Wilhelminapark rond 1960

mensen binnen dezelfde gemeenschap. In Zandvoort bijvoorbeeld, ligt het met bijnamen "altijd een beetje moeilijk". Alleen autochtonen mogen elkaar bij de bijnaam noemen. Of het in Zoetermeer ook zo ver ging is maar de vraag, maar ook hier zorgden bijnamen voor verbinding. Ken je iemands bijnaam niet? Dan ben je een buitenstaander en geen 'Zoetermeerdere', zoals de oorspronkelijke bewoners zichzelf noemen. En dan 'hoor' je er niet bij. Dat neemt overigens niet weg dat het hebben van bijnamen alleen was voorbehouden aan Zoetermeeders. Ook aan nieuwkomers werd met graagte een bijnaam gegeven. Bode/vrachtrijder Erris van Ede kwam in 1918 uit Woudenberg naar Zoetermeer. Hij spande ezels voor zijn bodewagen, in plaats van paarden of pony's. Om die reden werd hij 'Bode ia' genoemd. En Twentenaar Gerard Kamphuis kwam uit Ootmarsum. Een Zoetermeerse familie gaf hem daarom de bijnaam 'Zandhaas'. Met het krijgen van een bijnaam werd iemand als het ware 'opgenomen' in de plaatselijke gemeenschap. Zo was Gerard niet langer 'Ootmarsummer' maar werd hij 'Zoetermeerdere'.

Het kan zijn dat een bijnaam een soort 'geuzennaam' wordt, iets om trots op te zijn, iets dat bij hem of haar past. Maar het kan ook zijn dat de bijnaam spottend is bedoeld, een 'spotnaam'. Die scheidslijn is misschien wat dun en wellicht daarom is het allemaal een beetje gevoelig met bijnamen. Soms probeerde men het geven van bijnamen zelfs te verbieden. In de "Bijzondere regels voor de Congregatie van Jongelingen te Oudenbosch" uit 1845 staat bijvoorbeeld: "Het is verboden, bijnamen te geven of elkander daarmee te begroeten". Tja, alsof dat zou lukken. Dat is een regel die klinkt als: "gedraag je niet als een Nederlander".

Boerderij Voorweg 105 met 'De laan van Bos'. Hier woonden 'Anton van de Laan' en 'Laantje van het Laantje'

Indeling van bijnamen

Ook in Zoetermeer (en Zegwaart) liepen behoorlijk wat plaatsgenoten rond die met een bijnaam werden aangesproken of die onder een bijnaam bekend waren, want soms werden bijnamen alleen maar gebruikt om óver iemand te praten en niet tégen iemand. Als de lijst van bekende bijnamen van Zoetermeeders wordt doorlopen kunnen deze worden gegroepeerd naar:

1. *Het onderscheiden van mensen*
2. *Verwijzing naar werk of beroep*
3. *Vernoemd naar waar je woonde*
4. *Op grond van uiterlijkheden*
5. *Bijnamen met een kleurtje*
6. *'Goedigplagende' bijnamen*
7. *Gedragingen en andere kenmerken*
8. *Namen van voetballers D.S.O. en D.W.O.*
9. *Met een verwijzing naar het Zuid-Hollands dialect*
10. *Dierennamen*

*Rokkeveensweg 16 (1996),
manufacturenwinkel van
'Bram Lappie' en 'Corrie
Katoen' (foto Joop Moers)*

Het onderscheiden van mensen

De meest voor de hand liggende reden voor het geven van bijnamen was om mensen met dezelfde naam van elkaar te onderscheiden. Vroeger waren de gezinnen vaak omvangrijk. Bovendien was het gebruikelijk om de oudste zoon naar de vader van de vader te vernoemen en de tweede zoon naar zijn opa van moederskant. Met dochters gebeurde hetzelfde. Er was wel een belangrijke uitzondering op de ongeschreven regel: dood gaat voor levend. Overleden familieleden werden eerst vernoemd, ook al had een andere grootouder meer 'recht' om vernoemd te worden. Wat was het leven toen toch overzichtelijk. Alleen verdween die overzichtelijkheid als later die vernoemde kleinkinderen op zichzelf gingen wonen. En zeker als je bedenkt dat gezinnen met meer dan tien kinderen geen uitzondering was. Dan werd opa vaak vernoemd. Héél vaak. Het gevolg van vernoeming naar grootou-

ders was dat het kon gebeuren dat binnen hetzelfde gezin twee kinderen dezelfde voornaam kregen. Zoals in het gezin van Klaas Adegeest (1873-1956) en Johanna Adegeest-Van Velzen (1869-1948). Hun oudste zoon was Petrus (Piet), geboren in 1898 en hun tweede zoon was Petrus Gerardus (Piet), geboren in 1900. De kinderen werden allebei vernoemd naar hun grootvaders, respectievelijk Piet Adegeest en Piet van Velzen. Om ze van elkaar te onderscheiden werd de oudste Piet Adegeest 'Grote Piet' genoemd en de jongste van de twee was 'Kleine Piet'.

Namen konden voor meer verwarring zorgen. Een vrachtwagenchauffeur die lokaal niet bekend was moest eens wat afleveren bij een landbouwer aan de Voorweg maar wist niet op welk adres hij moest zijn. Beleefd vroeg hij aan een voorbijganger waar hij de boerderij van de familie Bos kon vinden. "Dan moet je iets specifiekere zijn, beste man," was het antwoord. "Er zijn hier zo'n acht boerderijen waar een Bos op boert." Al snuffelend in zijn papieren wist de chauffeur de voornaam van zijn klant boven water te krijgen. "Ik moet bij Marinus Bos zijn", vertelde de man opgelucht, blij omdat hij niet acht boerderijen langs moest. "Nou kerel," luidde het antwoord, "gebruik mijn telefoon dan maar om jouw baas te bellen en vraag hem maar om het adres want er wonen hier vijf boeren die luisteren naar de naam Rien Bos!"

De winkel van 'Rinus Kiekeboe' Linthout (foto G.P. van den Broek)

In het dorp werden die vijf boeren met de naam Rien Bos onderscheiden door hun bijnamen. Met de bijnaam wist iedere dorpsgenoot welke Rien werd bedoeld. Rien Bos (Jaczn) werd 'Rien uit het Glazen Huis' of 'Rien uit de Glazen Koets' genoemd. Rien had in 1878 Voorweg 52, 'Minderzorg', laten bouwen. De woning had tot 1980 een glazen erker aan de voorkant van het huis en werd daarom 'de Glazen Koets' of 'het Glazen Huis' genoemd. Op Voorweg 117 woonde Rien Bos (Antzn), die werd 'Rien van Anton' genoemd.

Op Voorweg 192, waar nu tuincentrum Intratuin is, boerde Rien Bos (Azn), die bekend stond als 'Witte Rien' of 'Rien uit de Krom'. De boerderij stond namelijk daar waar het water van de wetering langs de Voorweg een lichte knik maakte, die bekend staat als 'de Krom'. Op Voorweg 97, boerderij 'Doe wel en zie niet om', woonde Rien Bos (JAWzn), beter bekend als 'Lange Rien'. Op Voorweg 131, 'Anna's Hoeve', woonde Rien Bos (Wzn) ofwel 'Stille Rien'. En allemaal waren ze vernoemd naar dezelfde grootvader, patriarch Marinus Bos (1827-1904). Over 'Stille Rien' kan nog gezegd worden dat hij voorkomt op een bijzondere lijst. Rien is namelijk 101 jaar geworden en zijn echtgenote Adriana Dijkshoorn werd 99 jaar. Bij het overlijden van

De Zoetermeerder met de meeste bijnamen: brievenbesteller Arie van der Meer.

Adriana was het echtpaar maar liefst 76 jaar getrouwd waardoor zij voorkomen op de lijst van langst getrouwde echtparen in Nederland. Maar er zijn meer voorbeelden om Zoetermeeders met dezelfde (voor)naam te onderscheiden. Nell Moers (Chrdr) stond bekend als 'dikke Nel' en Nell Moers (Jdr) als 'dunne Nel'. En aan de J.L. van Rijweg woonde op nummer 10 manufacturier M.C. (Martien) van der Goes, bekend als 'Witte Van der Goes' en op nummer 11 woonde zijn broer L.J. (Leen) van der Goes, die luisterde naar 'Zwarte Van der Goes'. Ook Leen was manufacturier. Een ander zwart-wit voorbeeld om twee personen uit elkaar te houden gaat over de neven Henk Bolleboom (Hzn), 'Zwarte Henk', en Henk Bolleboom (Czn), 'Witte Henk'. De kleur verwijst naar de haarkleur van ieder.

Ook waren er twee mannen die luisterden naar de naam Jan de Groot, die ook nog eens allebei aan de Meerpolder woonden. Om ze te onderscheiden werd landbouwer Jan L.L. de Groot (Meerpolder 22, 'Hoeve Magdalena') 'Zwarte Jan' genoemd en landbouwer Jan L. de Groot (Meerpolder 34) 'Rooie Jan'. De Zoetermeerse boterhandelaren Van der Spek tot slot, werden uit elkaar gehouden door 'Groene Spek' (Gebr. Arie & Leendert van der Spek Pzn) en 'Blauwe Spek' (Fa. Arie van der Spek Azn). De bijnaam verwijst naar de belangrijkste kleur die de firma's gebruikten voor de verpakking van hun producten en de kleur van hun auto's.

Verwijzing naar werk en beroep

Iemands werk was altijd een mooie bron voor bijnamen. Stel, je bent fotograaf van beroep en dan uiteraard ook nog de enige fotograaf in het dorp. Dan ligt het behoorlijk voor de hand dat fotograaf Rinus Linthout 'Rinus Kiekeboe' werd genoemd. Bram den Hertog was verkoper van lappen stof. Samen met zijn vrouw Corrie den Hertog-Tamerus had hij een winkel aan de Rokkeveenseweg. Het echtpaar werd 'Bram Lappie' en 'Corrie Katoen' genoemd. Een andere Den Hertog was Rijndert of Rein. Rein was gespecialiseerd in het ontstoppen van een riool. Als er ergens een riool verstopt was, werd Rein den Hertog erbij gehaald. Je kunt zeggen dat 'Rein Poepie' heel Zoetermeer figuurlijk uit de stront heeft gehaald. En dat bakker Willem Posthuma 'Kadetje' werd genoemd zal ook weinigen verbazen.

De man die grossierde in bijnamen was Arie van der Meer. Arie was 'brievenbesteller', postbode noemden wij dat later. Voor zijn werk legde hij nogal wat kilo-

meters af. En dat deed Arie in een moordend tempo met grote passen. Daardoor kreeg Arie vele bijnamen: 'Arie Stapallemachtig', 'Snelpost', 'Colorado', 'Arie ziet u', 'Vliegende Mercurius', 'Vliegende Hollander' en 'Arie Kilometer'. Arie had nog een laatste bijnaam, 'Arie Foep'. Dat was een soort alternatieve 'familienaam'. Zijn zus werd namelijk 'Marie Foep' genoemd.

Vernoemd naar waar je woonde

Soms kon een eigenaam een grappige bijnaam opleveren. Laantje Bos-Noordam woonde met haar man Anton Bos op boerderij Voorweg 105, 'Voorzorg'. Het pad naar de boerderij stond bekend als "De laan van Bos". Tja, zo was de gevatte bijnaam 'Laantje van het Laantje' best goed gevonden. En haar man Anton? Ook hij had een bijnaam. Het zal u niet verbazen: 'Anton van de Laan'. Op Voorweg 135 woonden de gebroeders Arie en Willem Bos (Wzn). De in 1932 gebouwde boerderij heette 'De Wijde Blick'. De boerderij had een illustere voorganger, 'Plassigt', genoemd naar het verre uitzicht over de nog niet drooggemaakte plassen. Nadat Plassigt in 1836 was afgebroken zou het bijna een eeuw duren voordat er een nieuwe boerderij op die plek verrees. De naam van de nieuwe boerderij verwijst naar het verre uitzicht over de landelijke polders. De gebroeders die op de boerderij boerden waren plaatselijk bekend als 'Bos van de Wijde Blick'.

Middenin de Nieuwe Polder (ter hoogte van Voorweg 190) stond een stenen poldermolen uit 1798. Het bijzondere van deze molen was dat hij volledig van steen was. Dit in tegenstelling tot de andere poldermolens in Zoetermeer en Zegwaard, die alleen maar een stenen basis hadden met daar bovenop een houten met riet gedekte romp. De stenen molen in de polder is in 1926 eerst geknot en later, in 1977, volledig afgebroken. De molen heette 'de Kleine Molen' maar stond beter bekend als 'het molentje van Verhoeff', genoemd naar de familie van molenaars en machinisten die daar sinds 1852 woonden en werkten. De laatste watermolenaar was Koos Verhoeff. Zijn bijnaam was de 'Pisser van de Stenen Beer'. De 'stenen beer' was mogelijk een andere (nog oudere) naam voor de stenen poldermolen. Bij de molen was een wuertje dat altijd stroomde. De bijnaam van Koos Verhoeff verwijst daar naar.

De afgeknotte 'Molen van Verhoeff' aan de Voorweg. Hier woonde machinist Koos Verhoeff, alias 'Pisser van de Stenen Beer'

Café Ons Genoegen van 'Toon Holland' (collectie Ria Moers-de Vree)

De bekendste Zoetermeerder met een bijnaam die verwijst naar zijn 'herkomst' was Toon van Fraassen. Of zoals Zoetermeerdenaars zeiden: 'Toon Fraassen'. Toon had zichzelf 'Toon Holland' als geuzennaam gegeven. In

1955 was een brief op het Haags postkantoor terechtgekomen, geadresseerd aan 'Toon-Holland'. Men dacht eerst dat de brief bestemd was voor Toon Hermans, de bekendste Nederlandse Toon op dat moment. Dit bleek niet zo te zijn en er kwamen meer brieven op het postkantoor die geadresseerd waren aan de Hollandse Toon. Men stond voor een raadsel. De oplossing voor het enigma was uiteindelijk een envelop met daarop als afzender een buitenlandse autoclub. Na een telefoontje met een Nederlandse verkeersbond was het mysterie voor het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie (PTT) geen raadsel meer. Toon bleek een kastelein te zijn uit Zoetermeer. Hij was lid van de Zoetermeerse 'Motor- en Automobiellclub' (M.A.C.) en Toon deed vaak aan buitenlandse rally's mee. Hij had met enkele vrienden gewed dat brieven met alleen de adressering 'Toon Holland' bij hem aankwamen. En eerlijk is eerlijk, Toon had die weddenschap dus gewonnen. Al was dat niet door zijn landelijke bekendheid maar door de vasthoudende speurzin van 'tante Pos' (PTT). Op zijn eigen uitgegeven prentbriefkaart uit 1957 maakte Toon reclame met zijn geuzennaam. Al werd het op die kaart nóg meer aangedikt. Op de kaart staat namelijk: "Bent u Toon Europa?" Gelukkig kon Toon over de tekening, van de hand van Nic van Leeuwen zelf lachen. Andere bijnamen die verwijzen naar waar zij woonden zijn 'Annie van de Walle' (Annie Vollebregt Ldr), 'Arie Paleis' (Arie Bos Mzn, woonde Voorweg 208, 'Vaders Wens') en 'Jan Poolvos', ook wel bekend als 'Lange Jan' (Jan J.M. Kneppers Jzn). Kneppers had een onderneming aan de Stationsstraat waar de babyvoeding van Nutricia gekoeld werd opgeslagen. Het bedrijf en het magazijn aan de Stationsstraat heetten 'Poolvos'.

Op grond van uiterlijkheden

Niets is zo makkelijk om iemand te vernoemen naar iets dat hem of haar karakteriseert. Als je een snor had lag het voor de hand dat je 'Toon Snor' (Antoon Smits Wzn) werd genoemd. Ook een sik leverde een niet heel erg verrassende bijnaam op: 'De Sik'. Daar werd dan Kees Veelenturf sr. mee bedoeld. Maar ook Arie van der Spek sr. had een sik. Gelukkig woonde hij in een ander deel van de Dorpsstraat: 'De Sik van het Lagereinde'.

In 1906 stond een bericht in het Rotterdamsch nieuwsblad dat Zoetermeer-Zegwaart één van zijn bekendste straatfiguren had verloren, de bijna 90-jarige 'Kromme Keetje'. Elke maandagmorgen schuifelde de kromgebogen Keetje langs de huizen bedelend om een aalmoes. Ze woonde nog zelfstandig in een armoedig vertrek. Soms kwam zij bijna om van de kou want stoken deed zij zelden omdat ze erg bang was voor brand. Maar eindelijk had men haar naar een gesticht in Delft weten te brengen. Het huisje waar zij woonde was vanwege de Woningwet afgekeurd en zou worden gesloopt. Men had haar wijsgemaakt dat het na twee maanden herbouwd zou worden en dat zij dan zou terugkomen. Maar 'Kromme Keetje' kwam niet meer terug. Ze had alleen haar bed en haar melkkan meegenomen. Haar vijf katten vonden een nieuw onderkomen bij de pastoor. De echte naam van 'Kromme Keetje' was de in 1819 in Bergschenhoek geboren Cornelia de Groot. Zij woonde waar nu Dorpsstraat 140 is. Keetje overleed in Delft op 27 februari 1907, acht maanden na haar verhuizing.

Er zijn meer bijnamen die verwijzen naar iemands uiterlijk of handicap. 'Jantje de Bochel' was kapper/barbier aan de Zegwaartseweg en 'Teunis Knipperbol' schudde door een ziekte met zijn hoofd. Maar we komen ook namen tegen als 'Schele Kees', 'Scheve Koos', 'Kleine Henkie', 'Dove Jan', 'Leen (de) Neus' en 'Pinke Parel'. Laatstgenoemde werd zo genoemd vanwege zijn glazen oog.

Visclub met Wim Verstraaten, Huug Maaskant (Bruine Huug), Janus Westhoek (Janus Poepekont), Gerard Friggen of Jan in 't Veen, Willem van Herk, dhr. Parlevliet (NAC), Toon van Fraassen (Toon Holland), Piet Lagerwaard en Toon van der Helm

Bijnamen met een kleurtje

Sommige Zoetermeeders werden vernoemd naar een kleur. Veelal was de bijnaam een verwijzing naar de haarkleur. Rode bijnamen zijn: 'Rooie Aal' de Wit, 'Rooie Huib' Brussé of 'Rooie Chris' Moers (Chzn). Maar ook de kleur 'wit' kwam voor. 'Witte Arie' Bos (Czn) en 'Witte Bep of Bert' en 'Witte Narda' (respectievelijk Bert Tilburg en Narda Tilburg-van Wensveen). Wit verwijst dan naar de blonde of lichte haarkleur.

Een andere kleur waar mensen naar werden vernoemd was 'blauw', zoals 'Blauwe Ben' van Dijk en 'Blauwe Willem' Dorst. Waar de naam blauw naar verwijst is niet helemaal duidelijk. Het kan verwijzen naar dronkenschap. Iemand die dronken was werd 'blauw' genoemd. De blauwe bijnaam kan ook verwijzen naar zwart. Intens zwart kan een blauwe gloed geven. Indische Nederlanders werden vroeger spottend 'blauwen' genoemd, naar hun zwarte, bijna blauwe, haarkleur. Over zwart gesproken, in verhalen over de Tweede Wereldoorlog komen we ook 'Zwarte Han' tegen. Maar de bijnaam van Han Koorneef had niets te maken met de kleur van zijn haar. Hij was een zwarthandelaar die in de oorlog door het plaatselijke verzet werd geëxecuteerd. Er waren meer Zoetermeeders die naar deze laatste kleur werden vernoemd, zoals 'Zwarte Bert' Bos (Mzn) en 'Zwarte Jaan' (Jan) Klos. Tot slot kwam ook bruin als bijnaam voor: 'Bruine Huug' Maaskant en 'Bruine Bert' van der Meer.

'Goedigplagende bijnamen'

Het 'goedigplagend', spottend of zelfs respectloos geven van bijnamen komen we ook in Zoetermeer tegen. Boterhandelaar Isaïc Heemskerk had op zijn auto staan: "ZAMI", van Zoetermeer-Amsterdamse Melkinrichting. Maar dat veranderde al vrij snel in een plagend 'Zachies An Maar Isaïc' en 'Zaterdag Anders Maandag Isaïc'. Een andere boterhandelaar was Arend Janson. Arend werd 'Vierenhalf ons voor een pond' genoemd. Pakken boter werden gebruikelijk verkocht als "een pond boter". Janson schreef op zijn verpakkingen "een pak boter" en deed er vervolgens vierehalf ons in. Hier is uiteindelijk zelfs een rechtszaak van gekomen die door Janson werd gewonnen. Ondanks zijn gewonnen rechtszaak bleef de werkwijze van Janson aan zijn naam 'kleven'.

Overigens was Janson niet de enige boterhandelaar die creatief omging met zijn handel. Vooral de verkoop van margarine als roomboter was een veelvoorkomend delict. Tegenwoordig zouden we dit 'sjoemelboter' noemen. Op een dergelijke overtreding van de Boterwet stond twee maanden celstraf. Door die onzuivere handel zat de boterbranche in de eerste helft van de 20e eeuw in een schimmig hoekje. En de plaatselijk boterhandelaren deden volop mee aan het schimmig houden van die handel. In 1896 werd Cornelis van der Spek veroordeeld tot 1 jaar gevangenisstraf voor de verkoop van een surrogaat als zijnde echte boter. En in 1899 was het de beurt aan Adriaan den Elzen wegens het verkopen van "vervalschte" boter. "Wanneer de boterzaakjes zoo aangepakt worden, dan zal de schrik er wel inkomen", jubelde het Rotterdamsch Nieuwsblad. Niet dus. In 1901 stonden Simon den Elzen

en Arie van den Boon, beiden uit Zoetermeer, voor de rechtbank. Zij behoorden "tot de vaste klanten, die zelden ontbreken wanneer overtredingen der boterwet behandeld worden". Maar of zij hiervan leerden? Nee. In 1906 werd Arie van der Boon (inmiddels wonend in Nijmegen) veroordeeld tot 600 gulden boete of vier maanden hechtenis. Om de stenen boterpot van Van der Boon zat een wikkel met daarop een koe en de woorden "Boerderij het Hazeveld te Zegwaard". In de pot zat echter geen boter maar margarine. Ook Adriaan den Elzen was in de jaren 1907-1909 opnieuw keer op keer de fout ingegaan. Het leverde hem nu een onherroepelijke celstraf op. Maar ook in de jaren daarna werden diverse plaatselijke handelaren veroordeeld wegens 'boterknoeiërij'. En toeval of niet? De uit Veur afkomstige broers Simon en Adrianus den Elzen waren gehuwd met respectievelijk de zussen Anna Janson en Anna Maria Janson. En drie maal raden wie een broer was van de zusjes Janson. Inderdaad. Arend viereenhalf ons voor een pond.

Agent Steenhuisen ('Bobby Bloedworst') links, draagt in 1961 zijn taak over aan opper Wijnands

Ook gezagsdragers in Zoetermeer kregen vaak 'goedigplagende' bijnamen. Gemeenteveldwachter Steenhuisen kwam in 1923 naar Zoetermeer en Zegwaard. Hij werd hier 'Bobby Bloedworst' genoemd. Bobby is het Engelse woord voor politieagent. 'Bobbertje Bloedworst' werd in 1862 vermeld in 'De Taalgids', in een artikel over het "Dordsche taaleigen": "Zoo noemt men hier een goeden, eenvoudigen dikken sukkel". In de jaren rond de Tweede Wereldoorlog werd geregeld in het hele land het kindertoneelstuk 'Bobbertje Bloedworst' van de revuekomiek Siem Nieuwenhuizen opgevoerd. Eind november 1948 werd de naam van het toneelstuk aangepast naar "De lotgevallen van Bobbertje Bloedworst en Zwarte Piet". Het eerstgenoemde heerschap zijn we 70 jaar later reeds vergeten. Hoe zal het over 70 jaar met Piet zijn vergaan? In 1961 droeg Steenhuisen het stokje over aan zijn opvolger Wijnands, die naar zijn rang (opperwachtmeester) 'Opper' werd genoemd.

Bij FOTO LINTHOUT gaan uw herinneringen niet verloren!

- * voor het opnieuw afdrukken en retoucheren van foto's
- * super 8 films en videobanden overzetten naar DVD
- * dia's en negatieven afdrukken of digitaliseren

FOTO LINTHOUT

al 63 jaar dé vakfotograaf!

Dorpsstraat 68 www.fotolinhout.nl
Zoetermeer info@fotolinhout.nl
(079) 316 3084

Van Veen

Schoenen

Dorpsstraat 83 - 2712 AE Zoetermeer - Telefoon (079) 316 31 65
www.vanveenschoenen.nl - vanveenschoenen@gmail.com

Miereakker 20
Reeuwijk
0182-300797
Dorpsstraat 103
Zoetermeer
079-3167616

Weydeland Kaas, buitenlandse kazen,
verse noten, olijven en tapenades, mooie wijnen
diverse specialiteiten

Overtuig uw relaties met professioneel beeld: zakelijk portret, werkproces, natuur, producten en vastgoed. Eigen luchtfotografie-vergunning.

energie in beeld
ardito

Meer weten? Kijk op www.ardito.nl
Ardito Fotografie - 079-3436003
info@ardito.nl

HENNEKEN BV

Professionele verhuizers van huis uit.

- Particuliere verhuizingen
- Kantoor- en bedrijfsverhuizingen
- Nationale- en internationale verhuizingen
- Verhuishwinkel
- Verwarmde en beveiligde inboedel-/archiefofslag

Goudstraat 51
2718 RD Zoetermeer
Telefoon: +31 (0)79-361 13 68
E-mail: info@henneken.nl
Internet: www.henneken.nl

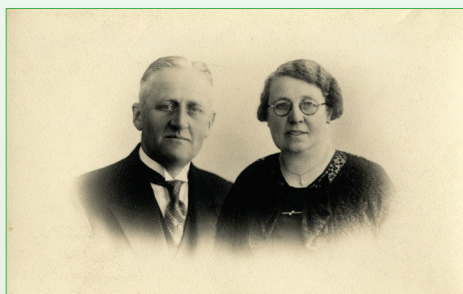
Klas van de Katholieke jongensschool met juffrouw Schwalbach. Zou zij hebben geweten dat zij 'Dikke Mien' werd genoemd?

Ook in het onderwijs kwamen bijnamen voor. De katholieke meester Grimbergen ging door het leven als 'Josepie' terwijl zijn tegenhanger bij de openbare school, meester Graafland, 'Blauwe Giel' werd genoemd. Hun collega van de christelijke school, meester Nieuwenhuijsen, ging over de tong als 'De Pootuil', naar zijn bril. Ook al waren het hoofdzakelijk mannen die een bijnaam kregen, vrouwen werden ook niet gespaard. De uit Amsterdam afkomstige katholieke juffrouw Schwalbach werd 'Dikke Mien' genoemd. Het is de vraag of zij dat ooit zelf heeft geweten. In de "Methodiek voor het nijverheidsonderwijs" uit 1923 had men overigens wel een verklaring waarom onderwijzers een bijnaam kregen: "Van een opgeruimd leeraar straalt iets aangenaams uit. Reeds bij zijn binnenkomen in het lokaal bemerkt ge dit. Een pessimistisch mensch evenwel verspreidt somberheid om zich heen. Elk dezer gemoedstoestanden geeft zijn terugslag op de leerlingen. Het geven van "bijnamen" aan onderwijzers heeft doorgaans betrekking op het "inwendige" van den leeraar, zelden op het "uitwendige". Jaja, het "inwendige". Maak dat 'Dikke Mien' maar wijs.

Er waren meer pesterige bijnamen. Landbouwer Jan van den Hoek van de Zegwaartseweg werd 'De Mokkelenboer' genoemd. Hij had namelijk vier huwbare dochters. En dat iemand 'Burgemeester van het Lagereinde' werd genoemd, was waarschijnlijk ook niet vleidend bedoeld. Dat geldt ook voor de bijnaam 'Janus Piel'. Janus begon bij het horen van 'Janus Piel' te bokken als een paard. Van zijn bijnaam kun je je afvragen of het nog wel 'goedigplagend' is of misschien wel eerder vernederend. En dan heb ik het al helemaal niet over bijnamen als 'Aad Full Speed', 'Het Paard van Huug', 'De Paashaas', 'Bal gehakt' en 'De Hoerige Zeelt'.

Gedragingen en andere kenmerken

De leukste en grappigste bijnamen krijg je als ze iets zeggen over iemands gedragingen, stopwoorden en andere eigenaardigheden. Daarbij werd niemand gespaard. Ook voormalig burgervader C.L.J. (Kees) Bos niet. Als Bos kwaad werd, dan blies of snoof hij. Hij werd dan ook 'De Ouwe Blazer' of 'De Snuiver' genoemd. Dat blazen was een trekje waar meer dorpsgenoten last van hadden. Landbouwer Piet van den Bosch blies als hij zich inspande, vandaar 'Piet Puf' of 'Piet de Blazer'. En de eigenaardigheden van 'Kees de Peuteraar', 'Jan Krabbel' en 'Jo (de) Snuif' laten zich makkelijk raden. Ook stopwoorden zorgden voor een bijnaam, zoals 'Dinges Hebbe' (automonteur Piet van der Velden), 'Doodeenvoudig in ieder geval' (smid Janus Rademaker), 'Pöfferdikkie' (tuinder Gerard Bastmeijer) en 'Frans Goeienavond' (Frans Gouweleeuw). En Jacob Rodenburg was kruidenier. In zijn winkel verkocht hij uiteraard ook pepermint. Als deze in de winkel op was, riep hij achter naar zijn hulp: "Eduard, zijn er nog pepies...?" Inderdaad, Jacob werd 'Pepie' genoemd.

De 'Bezembaron' Piet van Bohemen met zijn vrouw Gerarda Verhoeff

Piet van Bohemen was graanhandelaar bij Verhoeff, hij was gehuwd met een dochter van Verhoeff. Piet woonde naast de graanhandel in de Dorpsstraat, naast de katholieke kerk. Vanuit het pakhuis van Verhoeff kwam uiteraard veel stof op het erf van Van Bohemen. Piet was dan ook continue aan het vegen. Dat leverde hem 'De Bezembaron' als bijnaam op. Landbouwer Japie Dogterom had ook een eigenaardigheid. Als hij op de bok van zijn paardenwagen zat, bewerkte hij de hele rit als au-

tomatisme op lijzige wijze het paard met zijn zweep. Hij werd dan ook 'Japie Zweep' of 'Japie Zwiép' genoemd. Een andere bijnaam van hem was 'Japie Hoek', omdat hij bij de familie Van den Hoek was opgevoed. Andere bijnamen die iets zeggen over iemands gedraging of kenmerk zijn: 'De Schreeuwer', 'Klamme Hein', 'Sjaco' (vanwege zijn zakkerige manier van lopen), 'Manus Pruim', 'Jantje Kwek' en 'Babbeloris' of 'Broer Babbelaar'. De laatste twee zaten waarschijnlijk vol verhalen.

Namen van voetballers, D.S.O. en D.W.O.

In de sportwereld is het geven van bijnamen heel bekend. Als we het hebben over 'De Kromme', 'De Zwarte Tulp' of 'The Lord of the Rings' weten we allemaal dat we het gaat over respectievelijk Willem van Hanegem, Ruud Gullit en Youri van Gelder.

Ook in Zoetermeer was het geven van een bijnaam aan 'sporters' heel gewoon, ook al waren het amateurs. Bij D.S.O. en D.W.O. liepen nogal wat voetballers rond met een bijnaam. Ze kregen bijnamen als 'Sjorrie', 'Pingel', 'Dreumes', 'Piola', 'Peros' 'Joop Ajax', of 'Boelie (keihard)'. Of zoals Hein Parlevliet, die 'NAC' werd genoemd. Waarom dat was, is de vraag. Hein was Hagenaar en geen Bredenaar. Gerrit den

D.S.O. rond 1942-1944. Staand v.l.n.r. Gerrit Henneken (Tokkie), Adriaan van der Ende, Dirk Keijzer, Joop Windmeijer (Ajax), Koos Moers en Wim Westhoek (Piola). Zittend Leo Veelen-turf (Loco), Ab Hertog, Aad Heemskerk (Aad Prik) en Tinus Lelieveld

Hertog schreef wedstrijdverslagen. Hij werd daarom '(de) Kriek', 'Kiek' of 'Robert Kiek' genoemd, vernoemd naar de Nederlandse correspondent in de VS van De Telegraaf, Robert H.J. Kiek (1919-1964). De grappige Kees Klos (Azn) werd 'Buzio' genoemd, zeer waarschijnlijk naar de Haagse revueartiest en één van de eerste cabaretiers van Nederland Johan Buziau (1877-1959). Van Joop Windmeijer was het wel duidelijk van welke voetbalploeg hij fan was. Ze noemden hem 'Joop Ajax'. En D.W.O.-er Janus Rademaker, tot slot, was niet alleen de zoon van een smid, hij was ook een stevige verdediger die bijvoorbeeld tijdens een wedstrijd tegen het Haagse TEDO zijn tegenstander een gat in zijn hoofd kopte. Zijn bijnaam 'Aambeeld' was dan ook makkelijk en snel gevonden.

Hadden dan alleen voetballers in Zoetermeer bijnamen? Waren er geen andere sporters die bijnamen hadden? Heel veel meer sport dan voetbal was er in de jaren 1920-1950 in Zoetermeer-Zegwaart niet. Naast D.W.O. en D.S.O. kenden we nog turnbond Pro Patria. Een onderafdeling van Pro Patria heette D.V.S. (Door Vrienden Samengesteld). Zij werden in 1931 Nederlands kampioen 'slingerbal'. Een in 1899 in Nederland ontwikkelde en alleen hier beoefende sport. Van de zes keer dat er een Nederlands kampioenschap werd georganiseerd werd D.V.S. de tweede keer (in 1931 dus) kampioen. Maar voor zover bekend hadden de eerste Nederlands kampioenen die Zoetermeer en Zegwaart voortbrachten geen bijnamen.

Het slingerbalteam D.V.S rond 1930. V.l.n.r. Niek den Hertog, Jan van Duivenbode, Bert Mulder, Niek van Rijs, Wim Kreft en Henk Bolleboom

Met een verwijzing naar het Zuid-Hollands dialect

Grappig zijn de bijnamen die te herleiden zijn naar het Zuid-Hollands dialect dat hier vroeger werd gesproken. In Zoetermeer legde een kip geen 'ei' maar een 'ai'. En iets was niet 'van mij' of 'van hem' maar 'van main' of 'van zain'. Vandaar zei landbouwer Jan W. Groenewegen (Hzn), als hij het had over zijn zoon Hein: "dat weet Hain van main wel". Zijn bijnaam 'Hein van Mijn' of dus 'Hain van Main' was snel bedacht. Koos Sentel was vrachtschipper, hij werd 'Koos Vrachie' (vrachtje) of 'Avecere' genoemd. 'Avecere' was dialect voor opschieten, verbasterd van het Franse 'Avancer'. En is het typisch Zuid-Hollands dialect, 'avecere'? Tja, dat is de vraag. We komen de term in heel Nederland en België tegen. Van 'afaseren' in het Fries, 'avusseere' in Dongen (Noord-Brabant) tot 'affaseren' in het Belgische Gent.

Of wat dacht u van de bijnaam 'De Biek'. Zo werd beurtschipper Izaac van den Berg genoemd. Heel vleierend was dit niet. Een biek was namelijk een huisvarken, dat voor de slacht werd gehouden. Van den Berg had nog een tweede bijnaam, namelijk 'Quo Vadis'. Zo heette het schip van Van den Berg. Tot slot, aardappel werd in het Zoetermeers niet zo netjes uitgesproken als dat je het in het Algemeen Beschaafd Nederlands schrijft. Dat heette hier 'arepel'. En dat was de bijnaam van landbouwer Rien Bos (Mzn-JAWzn), 'Rien Arepel'.

Links staat schipper Koos Sentel, bekend als 'Koos vrachie' of 'Avecere'

Melkboer Daan Scholten werd 'Daniël de Krotenkoker' en 'Daan Karewiewou' genoemd. Krotenkoker is Zuid-Hollands dialect. Het woord komt nog voor in Rotterdam. 'Krote' zou een verbastering zijn van het Franse 'carotte' (peen). 'Krotenkoker' staat voor een bijzonder figuur. Het woord kreeg landelijke bekendheid dankzij een televisieadvertentie voor een chipsfabrikant: "die krotenkokers van Smiths". Ook Rotterdammer Jules Deelder droeg zijn steentje bij in een commercial voor een 'lekkere lichte borrel': "die krotenkokers van de reclame". En wiewouwen is geen dialect. Het is wel een woord dat inmiddels uit ons dagelijks taalgebruik is verdwenen. Wiewouwen betekent zich gestadig bewegen of in gedurige beweging zijn. 'Kare' komt mogelijk van karnemelk, dat hier werd uitgesproken als 'karemelluk'.

Dierenamen

Het kwam ook regelmatig voor dat Zoetermeeders werden vernoemd naar een dier. Zo werden drie leden uit dezelfde Zoetermeerse familie 'De Vleermuis', 'De Beer' en 'Apie' genoemd. Klaas den Braber, een kippenboer, stond bekend als 'Klaas de Kip'. Maar ook de gebroeders Hendrik en Jan Muijen werden naar ditzelfde dier genoemd: 'Hendrik de Kip' en 'Jan de Kip'. De kip was om één of andere reden een populair dier om iemand naar te vernoemen. Jan Kouwenhoven werd 'Jan Kippie' genoemd en Jaap du Clou (Azn) stond bekend als 'Huttekip'.

Een ander woord dat niet echt dialect is maar dat de tijd nauwelijks heeft overleefd is 'poelepetaat'. Vroeger wilde men 'chic' doen door Frans te spreken. Uiteraard ging men ook 'chic' eten en een chic gerecht als parelhoen heet in het Frans

'poule pintade'. De letterlijke betekenis hiervan is 'gespikkelde kip'. Het niet-Frans sprekende personeel verstond 'poule pintade' als 'poelepetaat'. Zo werd arbeider Jan Janssen genoemd, die in één van de vijf huisjes achter het pand van Henneken aan Den Hoorn woonde. Hier woonden behalve 'Jan de Poelepetaat' ook 'Stille Jan', 'Japie Rooiekool', 'Jan de Sterke' en Piet de Wit die kennelijk geen bijnaam had. Zoetermeeders werden ook naar andere dieren vernoemd. Kees Vollebregt (Ozn) werd 'Stierekeesie' genoemd. Hij was directeur van het in 1955 gebouwde kunstmatige-inseminatie (KI) station 'De Horizon' aan de Stationsstraat. Kees sprak vaak en veel over 'zijn' stieren. Bert van Wensveen werd 'De Tuinmos' genoemd. Dat is zowel een dierennaam als dialect want 'mos' was dialect voor 'mus'. Om af te sluiten, overige dieren waar Zoetermeeders naar werden vernoemd zijn: 'Pinkstiertje', 'Gerard de Uil', 'de Koekoek', 'de Spreeuw', 'de Kraai'. En wat mij intrigeert is wat het verhaal zou zijn achter de bijnaam 'Schapenpriester'. Helaas weet ik het niet. (wellicht heeft het iets te maken met het Schapenfonds van de kerk, red.).

Bijnamen, een bijna verdwenen fenomeen

Het geven van bijnamen zit dus in de genen van de Nederlander. En dat geldt niet alleen voor het geven van bijnamen aan anderen, maar ook aan objecten. Rotterdammers bijvoorbeeld, zijn sterren in het geven van bijnamen. Je kunt geen gebouw, straat of kunstwerk in 'Rotjeknor' bedenken of het heeft wel een bijnaam: 'Nakie van Blakie', 'Pluk-me-kaal-straat' (voor Puntegaalstraat, waar het Belastingkantoor was gevestigd), 'Koopgoot' en ga zo maar door. Het aantal gebouwen, kunstwerken en dergelijke in Zoetermeer met een bijnaam is niet zo groot. We kennen de 'Apenrots' aan het Douzapad. Het voormalige politiebureau aan het Willem Alexanderplantsoen werd in 1976 uitgebreid met een bovenbouw dat de naam 'Duiventil' kreeg. Verder hadden we de 'Junkenbunker' aan de Saloméschouw en uiteraard het 'Trammelant ziekenhuis' (Lange Land). Tot slot kennen we 'De Lus', de draai van 270 graden in de Zuidweg. Jarenlang had die kenmerkende bocht en het parkeerterrein in de bocht geen naam maar iedereen noemde dit 'De Lus'. Inmiddels is dit de officiële naam van de weg van het parkeerterrein. Maar uiteindelijk zijn wij kennelijk niet zo creatief als de Rotterdammers als het gaat om het geven van bijnamen. Typisch is dat toch.

Bijnamen, ze kunnen zowel een positieve als een negatieve associatie hebben. Het is een traditie die heel diep geworteld is in de Nederlandse cultuur. Die traditie is in het Zoetermeer van nu vrijwel verdwenen. De Zoetermeerse gemeenschap is zo sterk gegroeid, het is geen dorp meer. De gemeenschap is onoverzichtelijk geworden en divers. Vaak weten we niet eens hoe de mensen in onze eigen straat heten. Laat staan dat zij een bijnaam krijgen die vervolgens óók anderen aan hem of haar geven. Bijnamen in Zoetermeer hebben lang in een schimmige omgeving bestaan maar het is tijd om ze definitief uit de taboesfeer te halen. Bijnamen waren een onlosmakelijk onderdeel van een samenleving die achter ons ligt en die niet meer terugkomt. Laat dit dan ook een ode zijn aan 'Janus Piel', 'Bobby Bloedworst', 'Ome Jan Sallee', 'Bonnethea', 'Gerard Secuur' en hoe ze ook allemaal mogen heten. Laten wij ze niet vergeten! En hun bijnaam uiteraard ook niet!

*Stationsstraat 221a
(later 257), KI-station
"De Horizon", directeur
was 'Stierekeesie'
(Collectie Ria Moers-de
Vree)*

Oproep: Als u nog bijnamen weet van (vroegere) dorpsgenoten, geef ze dan vooral aan ons door! Het liefst samen met een beschrijving wie deze bijnaam had. Ook als u de verklaring van een bijnaam weet, horen wij dat heel graag. Wij leggen alle bijnamen van dorpsgenoten met hun verklaring vast in het archief van het Historisch Genootschap. Inmiddels hebben we er al meer dan 300, maar aanvullingen zijn van harte welkom! U kunt de bijnamen naar ons mailen via info@oudsoetermeer.nl. Ook bent u van harte welkom om de namen (en/of verklaring van de namen) bij ons langs te brengen op maandagavond (19.30-22.00 uur) woensdagmiddag (13.00-17.00 uur) of zaterdag (13.00-17.00 uur) in het Nieuwe Huys, Dorpsstraat 132.

Bronnen:

"De geschiedenis op straat, Een ontdekkingstocht langs de Zoetermeerse cultuurhistorie", Historisch Genootschap Oud Soetermeer, 2001.

Verbraeck, A.A.A. "Het Westland, Sociografie van een tuinbouwgebied", Groningen, J.B. Wolters' uitgeverijmaatschappij N.V. 1933

www.delpher.nl

www.leiden.courant.nu/

www.volkskrant.nl/archief/knoest-ballap-en-kip~a902905/

www.etymologiebank.nl

www.oudzandvoort.nl/geschiedenis/wetenswaardigheden/148-zandvoortse-bijnamen

www.onzetaal.nl

www.historianet.nl/maatschappij/vorsten/koningen-kregen-pijnlijke-bijnamen

www.meertens.knaw.nl/voornamen/vroeger.html

www.historischnieuwsblad.nl/nl/artikel/5849/voornamen-in-nederland.html

Facebookpagina "Zoetermeer, die goeie ouwe tijd" (met dank aan Klaas Nico Borsjes, Gert Jan Pater, Jan en Ria Lagerwaard)

Facebookpagina "Je bent Zoetermeerder als"

Met dank aan: J.W. (Jan) Groenewegen

DINER & PARTYBOERDERIJ

Het Wapen van Zoetermeer

Nostalgie van "In de Drie Hooibergen"

“ VOOR ELKE GELEGENHEID EEN UNIEKE LOCATIE ”

TROUWEN FEESTEN & PARTIJEN PRIVÉ DINER ZAKELIJKE EVENEMENTEN UITVAART

Wij zijn dagelijks geopend van 10.00 uur tot 15.00 uur voor bezichtigingen, aanvragen en informatie.

 www.hetwapenvanzoetermeer.nl

 079 - 76 000 55

 Zegwaartseweg 31 | 2723 PA ZOETERMEER

 info@hetwapenvanzoetermeer.nl

Een dodenakker achter de Nicolaaskerk

Ronald Grootveld en Ton Vermeulen

Achter veel oude kerken ligt een begraafplaats. Ook de Nicolaaskerk heeft er een. De meeste Zoetermeeders hebben geen weet van het bestaan, verscholen als hij is tussen kerk en Pastoorsbos. Toch bestaat dit kerkhof al bijna 200 jaar.

De katholieken van Zoetermeer en Zegwaart hadden vanaf 1817 een eigen kerk in de dorpskern. Maar het duurde nog eens tien jaar voordat het gemeentebestuur toestemming gaf voor de aanleg van een begraafplaats. Direct werd een commissie ingesteld met als leden Joannes Lindeman, meestertuinman van de ambachtsheer op 't Huis te Palenstein in Zegwaart en rentenier Joannes van Zwieten uit Zoetermeer. Vijf dagen na hun benoeming voerden ze op zondag 22 juli 1827 overleg met de pastoor en begonnen met hun werkzaamheden.

In boerengrond

De benodigde grond werd al spoedig aangeboden door de tegenover de kerk wonende boer Joris Koppert. Zoveel aarde als nodig was mocht van zijn land gehaald worden. De overige landbouwers werden uitgenodigd hun paarden en wagens ter beschikking te stellen. "Dit alles geschiedde nu met zoo veel bereidwilligheid en geestdrift, dat zij, ondanks de drukte van den oogst, welke reeds begonnen was, op den feestdag van den apostel Jacobus den 25sten julij eenen aanvang met rijden maakten en den 11 augustus daaraan volgenden het kerkhof reeds voltooid hadden". De plechtige inwijding vond later plaats op 5 september door de aartspriester van Holland en Zeeland Joannes van Banning. De vele andere geestelijken, hoogwaardigheidsbekleders uit Zoetermeer-Zegwaart en een grote schare katholieken en protestanten luis-

terden vervolgens naar de redevoering van een pastoor uit Gouda. De plechtigheid werd besloten met de lofzang Te Deum. Op dat moment waren al twee mensen op het nieuwe kerkhof begraven, de eerste al twee dagen na de voltooiing. Het was de 33-jarige kerkmeester Jacobus Droogh, landbouwer in Zegwaart, die eerste rang werd begraven. Een gestorvene kon toen in vijf rangen een laatste rustplaats krijgen, de vierde van fl. 5 op een wat minder plechtstatige wijze dan een begrafenis eerste rang die fl. 20 kostte. Bovendien waren extra kosten verbonden aan de misdienaars, het luiden van de klokken en de zangers. De pastoor kreeg men er gratis bij.

*De vernieuwde begraafplaats, 2018
(foto Ton Vermeulen)*

Het zieleheil van Arie Vijverberg

Arie Vijverberg had veel geld en goed te verdelen maar hij begon in 1841 zijn testament met de bepaling dat zijn lichaam op het R.K. kerkhof van Zoeterwoude moest worden begraven. Vond hij het Zoetermeerse kerkhof niet geschikt? Zijn vrouw Maria van den Bosch was al voor de aanleg van het kerkhof overleden en mogelijk is ze toen ook in Zoeterwoude begraven. Feit is dat er na zijn overlijden 20 gulden is betaald aan schipper Dirk Sentel voor het vervoer van de familie en het lijk naar Zoeterwoude. De begrafenis heeft daar plaatsgevonden. De doodsmaaltijd werd gehouden aan de Voorweg. Daar waren oppassers aanwezig om alles in goede banen te leiden. Voorafgaand aan de begrafenis was het overlijden in het dorp aangezegd door middel van een "wee", een rouwbrief. Jan van Dijk uit Delft verzorgde de "zielenprintjes", bidprentjes.

Bidprentje uit de 19e eeuw

In de Nicolaaskerk aan de Dorpsstraat werd een uitvaartdienst gehouden, geheel volgens de bepaling van het testament: "voor de rust mijner ziele en dat alsdan zoodanig getal waschkaarsen worden gebrand als dat geene, het welk mijne jaren zullen belopen, de kaarsen in drie gedeelten te doen branden tot dat zij geheel zijn afgebrand". De pastoor zou daar 100 gulden voor krijgen.

Van de kerkmeesters van de Nicolaaskerk had hij nog 1200 gulden tegoed, waarvoor hij elk jaar 48 gulden rente ontving. Hij schold de hoofdsom kwijt maar bepaalde dat het kapitaal "ten eeuwigden dage" in stand moest blijven en dat er jaarlijks 12 intenties in die kerk "zoo lang dezelve kerk zal bestaan" voor zijn zieleheil en die van zijn vrouw moesten worden gelezen, waarvoor de pastoor 2 gulden per keer zou krijgen. Voorts legateerde hij de pastoor 300 gulden voor maar liefst 200 zielmissen voor hem en wijlen zijn echtgenote. Eenzelfde bedrag legateerde hij aan oud-pastoor Van Steenwijk, in 1836 vertrokken uit Zoetermeer, om in zijn nieuwe standplaats (Amsterdam) eveneens 200 zielmissen te lezen. Ook de pastoor van Hazerswoude ontving 300 gulden voor hetzelfde doel. Aldus 600 zielmissen en "eeuwig" 12 intenties per jaar.

Aan het armbestuur van Zoetermeer liet hij tenslotte 500 gulden na, uit te keren in de winter door zijn aangetrouwde neef Nicolaas Boonekamp, die toen "armmeester" was.

Bron:

Stadsarchief Zoetermeer: Notariële archieven, m.n. akten dd. 15-10-1841, 29-10-1841, 17-12-1841 en 27-4-1842.

De Verrijzenis

In de loop der tijd ontstonden problemen door verzakkingen, wat niet vreemd is, als we weten dat het hele terrein uit veengrond bestaat. Veem oxideert en de druk van de opgebrachte grond duwde bovendien de ondergrond weg. Normaal werden vier lijken boven elkaar gezet, maar de onderste kwam nu in het grondwater te liggen. Pastoor Van der Hagen maakte daar in 1872 werk van. Het brede dwarspad in het midden verviel en rondom het kerkhof werd aarde aangebracht om de oppervlakte te vergroten. Zo hoefden nooit meer dan drie lijken in een graf geplaatst te worden. Tegelijkertijd werden ook de tuin van de pastorie en het bos opgehoogd omdat deze met nat weer onbegaanbaar waren. De grond was afkomstig van de protestantse Jacobus Brandhorst aan de Voorweg, bij wie voor fl. 200 een stuk land ruim zestig centimeter mocht worden afgegraven. Onder toezicht van twee kerkmeesters zorgden de schippers Bos en Vonk via de wetering voor het vervoer van de grond naar de Grote Dobbe.

De Verrijzenis uit 1877, gefotografeerd rond 1910 (foto M.J.A. van Leeuwen)

We zien het kerkhof vervolgens regelmatig terugkeren in de notulen van het kerkbestuur. In 1873 verhuisde het ijzeren dwarshek tussen kerkplein en pastorie naar de begraafplaats en in 1877 werd de eerste steen gelegd van de kapel, die later de Verrijzenis zou gaan heten. Deze naam had het gebouw te danken aan de levensgrote stenen figuren, die in een nis de verrijzenis van Jezus op Pasen uitbeeldden, inclusief engel, Romeinse soldaten en de weggerolde grafsteen. In de kerk werd en wordt het lijdensverhaal van Jezus verbeeld in veertien zogeheten staties aan de wanden en buiten volgde de vijftiende statie: de verrijzenis. In de volgende 35 jaar gebeurde weinig, behalve een regelmatig ophogen van de paden met grint. Bij de bouw van een nieuwe kerk in 1914 echter ontkwam ook het kerkhof niet aan de veranderingsdrift. Het voorste deel -mogelijk een meter of tien- viel ten offer aan het nieuwe veel grotere kerkgebouw en het kerkbestuur oordeelde, dat minimaal een meter grond moest worden opgebracht. Daarna bleef het uiterlijk lange tijd ongeschonden, al moesten bomen plaats maken voor een heg, werd een sloot gedempt en de steen op het priestergraf vervangen.

Met klokgelui

Rangen, standen en status beheersten het leven nog meer dan nu. Aanvankelijk kon in maar liefst vijf klassen worden begraven, later in vier. De prijzen voor een begrafenis liepen in de vorige eeuw uiteen van fl. 1,50 voor de vijfde klas tot fl. 20 eerste klas. Kinderen werden soms "klasse" begraven, wellicht bij hun ouders, maar vaker in een apart kindergedeelte van het kerkhof. Dat was dan inclusief de doodgraver en het onderhoud van het kerkhof. Als extra konden de nabestaanden nog kiezen voor een of meerdere misdienaars die enkele dubbeltjes kostten. Klokluiden moest apart worden betaald omdat de gelden de "kerk" toebehoorden en niet de administratie van het kerkhof. Twee uur hangen in de touwen van twee klokken leverde de kerk fl. 2 op, de luider 75 cent. De armen werden een half uur gratis uitgeluid, de luider kreeg dan een kwartje. De mannelijke zangers hieven dan ook gratis hun hemelse liederen aan, bij de eerste rang legde de familie drie gulden op tafel.

Later werd de prijs van een graf fl. 1,50 – fl. 20, vermeerderd met onkosten voor het luiden, de luider, grafmaker, misdienaars, de pastoor en kaarsen bij het lijk van een kind. Een familiegraf waarin men zelf mocht bepalen wie daarin te begraven kostte fl. 50 ineens. Het bedrag was eerst twee keer zo hoog maar het kerkbestuur vreesde dat zij geen enkel familiegraf kwijt zou raken.

De overledenen

Op de begraafplaats werden voor het merendeel inwoners van Zoetermeer en Zegwaard begraven. Soms komen ook buitenstaanders voor, uit Leidschendam bijvoorbeeld en uit Bleiswijk, Zevenhuizen of Moerkapelle. In meerdere gevallen wordt in het begraafboek iets vermeld over de overledenen, dat we uit geen enkele andere bron kennen. Over een zelfmoordenaar bijvoorbeeld, die in 1828 in ongewijde grond werd begraven. Of over Adam Smook, die de "eerste klokkenuider van de roomsche kerk alhier" was. In 1834 overleed er nog een bovenlander, een 18de-eeuwse term voor lieden uit Duitsland. Er verongelukte iemand in het ijs en Jacobus van Sutphen had op 22-jarige leeftijd al een devoot leven achter de rug. In de cholera jaren 1849 en 1866 verdriedubbelde het aantal begravenen en in 1875 verdronken een broertje en een zusje samen. De zeventienjarige Johannes Hogendijk moest zijn werk in Den Haag door een val van een steiger met de dood bekopen en zo zijn er nog veel meer, veelal trieste, bijzonderheden over de overledenen opgenomen.

De stalen referentie aan de oude Verrijzenis bij de priestergraven (Foto Aat Hoogland)

*De begrafenis van Wim Gouweleeuw door de begrafenisvereniging in 1956
(foto G.P. van den Broek)*

Begrafenisvereniging

Pastoor A. Leusen (1930-1944) vond het begraven blijkbaar niet plechtig genoeg verlopen. In 1932 vond hij twaalf personen die een R.K. Begrafenisvereniging wilden oprichten. Aan de bisschop werd gevraagd een geldlening te verstrekken voor onder meer zwarte pakken, hoed en zwarte handschoenen die door een verhoging van de tarieven zou worden afgelost. De dragers verrichtten hun werk tot 1945 "als een werk van barmhartigheid". De handschoenen sleten nogal snel en er werd met klem op gewezen dat bij het laten zakken van de kist de touwen vooral "hand over hand" moesten worden gevierd. In dertig jaar droegen de twaalf en hun opvolgers 288 gestorvenen.

Toen de vereniging in 1963 wegens gebrek aan mankracht werd opgeheven wist ook niemand meer te vertellen hoe nu alle rechten en plichten van kerk en nabestaanden in elkaar zaten. Dat gaf verwarring. Het duurde tot 1965 voordat een nieuw reglement werd goedgekeurd. De rangen of klassen verdwenen, hoewel een aantal mensen deze traditie graag had willen handhaven.

Vanaf 1960 ging de uitbouw van Zoetermeer een grote invloed uitoefenen. De gemeente keurde een uitbreiding niet goed en het kerkhof werd snel te klein. Begravenissen waren vanaf 1974 niet meer mogelijk; alleen in familiegraven was soms

nog een plekje over. Vanaf die tijd werd begraven op het katholieke gedeelte van de Algemene Begraafplaats aan de Binnenweg. Toen dit vol was, is in 1981 de Hoflaan in gebruik genomen.

Groene Vingers

Intussen was in september 1971 wegens bouwvalligheid de bijna 100-jarige Verrijzenis afgebroken. Het verhaal gaat zelfs dat de gemeente van plan was het op de monumentenlijst te plaatsen; de ambtenaar die kwam kijken, was net te laat en vond nog slechts puin. Een kruis geschonken door buurman Van Swieten markeerde daarna de vroegere kelder van de Verrijzenis.

Na het overlijden in 1974 van koster Wim Verlaan, die het kerkhof beheerde en de administratie deed, achtte het parochiebestuur het kerkhof gesloten. Begrafenissen vonden nog slechts plaats in familiegraven tot een maximum van drie overledenen. De Groene Vingersploeg met onder meer Cees

van Santen, Jan Moers en Cor van Wieringen hield de begraafplaats bij. Het onderhoud van grafstenen was problematisch omdat de meeste op algemene graven stonden die voor circa twaalf jaar waren uitgegeven. Sommige stonden er echter na vijftig of meer jaar nog. Deze stenen braken of brokkelden af, meestal bij storm of vallende boomtakken en soms door vandalisme.

Rustpunt

Rond 2010 maakte de lokale overheid plannen voor het gebied rondom de Grote Dobbe met woningbouw op het Nicolaasplein en het Vuurtorenplein. Het kerk/parochiebestuur wenste een nieuw parochiehuis. En in het midden van al die plannen lag het oude kerkhof dat dringend aan een opknapbeurt toe was. Dé kans om van het versleten kerkhof iets heel moois te maken. Vanaf 2008 zette een groepje parochianen zich aan het maken van plannen. Allereerst moest de gravenadministratie vanaf 1974 worden bijgewerkt en het oude reglement geheel vernieuwd. Vervolgens ging de begraafplaatscommissie kijken wat de toekomst kon zijn van het oude kerkhof. Daarbij bleek dat juridisch gezien het kerkhof nooit was gesloten zoals eerder gedacht. Het parochiebestuur kreeg uiteindelijk een viertal scenario's voorgelegd, die varieerden van 'niets doen' tot 'opruimen en asfalteren' en alles daar tussenin. Daarbij werd ook het Pastoorsbos betrokken. Die ideeën werden breed bekeken en vervolgens besproken tijdens een avond met belanghebbenden en betrokkenen.

*Detail van het oude toegangshek
(foto Ron Tousain)*

Het kerkhof voor de renovatie van 2018 (foto Ronald Grootveld)

Uiteindelijk besloot men om het kerkhof in samenhang met het Pastoorsbos geheel te renoveren tot een rustpunt in het centrum van de stad. Landschaps- en begraafplaatsarchitecte Ada Wille maakte een ontwerp dat ieders instemming kreeg. Op verzoek van het Historisch Genootschap Oud Soetermeer werden kenmerkende elementen van het oude kerkhof hergebruikt.

Renovatie

In 2017 kon met het echte werk worden begonnen. Het verzakte kerkhof werd opgehoogd met een meter aarde en zand. Alle graven werden zorgvuldig geruimd, de overblijfselen gingen in een zogeheten Verzamelgraf met aparte gedenksteen. Een enkel graf mocht nog niet worden beroerd vanwege de wettelijke tien jaar graf-rust en bleef liggen. In het Pastoorsbos -inmiddels grotendeels verkocht aan de gemeente- werden dode en gevaarlijke bomen gekapt. Helaas konden daarbij de eenheid met het kerkhof en afgesproken zichtlijnen richting de nieuwe Nicolaasbrug niet gehandhaafd blijven.

In de zomer van 2018 was het voor de Groene Vingersploeg hard werken om ondanks de langdurige droogte het vernieuwde groen levend te houden. Op 14 juli wijdde de bisschop van Rotterdam, H. van den Hende, het vernieuwde kerkhof in. De eerste begrafenis volgde anderhalve maand later: de 98-jarige mevrouw. G. Lexmond-Duivesteijn. Ook de eerste urn kon worden bijgezet.

Ongedoopte kinderen

Vroeger werden ongedoopten en zondaars buiten de "gewijde grond" begraven, in de zoom van een kerkhof. Dit gebeurde vanuit de gedachte dat zij door afwezigheid van doop of door gedrag niet in het volgende leven konden komen en daardoor in een soort tussenbestaan bleven. Dit konden mensen zijn die zelfmoord pleegden of (nationaal-)socialist waren. De meesten waren evenwel dood geboren en daardoor ongedoopte kinderen. Zij kwamen vooral terecht links naast de Verrijzenis in "terra non benedicta". Er werd vervolgens (bijna) niet meer over hen gesproken, alsof ze niet bestaan hadden en het een schande was. In de jaren (19)60 vonden steeds meer priesters en parochianen die bepalingen onmenselijk en werden de regels soepel gehanteerd. Pas in 1983 is het Kerkelijk Wetboek aangepast.

Op het kerkhof is nu boven de plek van de voormalige ongewijde aarde een monument voor al deze begravenen geplaatst. Het is een stenen engel afkomstig van de Oude Begraafplaats te Naarden, knielend op een oud fundament van het toegangshek. Hij/zij is de gevleugelde boodschapper van God; de lelietak aan de borst symboliseert zuiverheid en de engel "strooit" bloemen op de graven. Een gedenkplaat met de tekst: "Suja, suja, slaap maar zacht", geeft de eerste zin van een oud wiegeliedje.

De engel met de gedenksteen voor de jonggestorven kinderen (foto Ton Vermeulen)

*Suja, suja, slaap maar zacht
Door de mooie stille nacht
Doe je oogjes nu maar toe
Want je bent zo moe, zo moe
Suja, suja, slaap maar zacht
Door de mooie stille nacht*

Erfgoed behouden

Het bijna 200 jaar oude kerkhof diende na de renovatie tevens traditie en historie uit te stralen. Achter op het kerkhof kreeg de Verrijzenis weer een plaats, niet als gebouw maar als levensgroot silhouet in metaal uitgesneden. De oorspronkelijke rij grafmonumenten ervoor, waaronder die voor priesters, bleef behouden. Rechts van de Verrijzenis is het Verzamelgraf met de restanten van alle geruimde graven. Het wordt gemarkeerd door het forse kruis uit de jaren (19)20, afkomstig van het familiegraf Hekker, met de letters R.I.P., Requiescat In Pace, ofwel Rust In Vrede.

Het verzamelgraf met het oude kruis van het familiegraf Hekker (foto Ton Vermeulen)

Ook zijn acht andere stenen door Oud Soetermeer uitgekozen om hun bijzondere vorm of de verhalen die deze grafmonumenten vertellen. Zij zijn tegen de achterwand van de kerk geplaatst.

* De grafsteen van de familie Boonekamp uit 1960 heeft een opvallend sierlijke vorm door de golvende lijn waarmee het forse kruis verbonden is met de gedenkplaat. Het hakwerk is scherp uitgevoerd maar heeft wel een foutje in "GEBEDEN". De familie Boonekamp leverde anderhalve eeuw lang kerkbestuurders en had bij Hoeve Meerzicht een (glas)tuinderij. J.C. Boonekamp was oprichter en van 1952-1977 voorzitter van de Boerenleenbank Zoetermeer.

* De steen van de familie Droogh dateert uit 1946. De eenvoudige maar robuuste vorm van de steen refereert aan de neogotiek, de stijl waarin de tweede Nicolaaskerk (1857) was gebouwd. De mannelijke leden van deze familie waren al in de 19e eeuw kerkbestuurder of armbestuurder. Engeltje Droogh, die als zuster Philibertha intrad bij de Franciscanessen te Oudenbosch, sleet in 1934 haar laatste levensmaanden in het klooster tegenover de Nicolaaskerk. Aad Droogh begon in 1970 met tuincentrum De Forsythia, dat zou doorgroeien tot Intratuin.

* In zijn eenvoud is het familiegraf Langelaan bijzonder. De manier waarop de conventionele rechte gedenkplaat is gecombineerd met een stenen kruis is zeldzaam. Het kruis lijkt los te komen van zijn achtergrond. De familie van boeren en tuinders woonde vanaf het midden van de 19e eeuw in Zegwaard.

* Ook de steen van de familie Vollebregt heeft de sierlijke neogotische spitse vorm. De Vollebregten leverden generaties lang kerk- en armbestuurders. Voorts waren leden van deze familie actief in tal van maatschappelijke besturen, van de diakonale St. Vincentiusvereniging en Landbouwbonden tot de gemeenteraad.

* Wim Gouweleeuw kreeg een steen in een bijzondere op de Art Deco geïnspireerde vorm. Hij memoreert het ongeval waarbij de jonge Wim Gouweleeuw in 1956 om het leven kwam.

* Voor zijn tijd (1955) kreeg armbestuurder Martinus Vermeulen een uiterst moderne steen. Het zal één van de eerste zwart-granieten stenen zijn geweest in de tijd dat nog volop standaard blauwe hardsteen werd gebruikt. Wellicht had zijn beroep er ook mee te maken: kolenboer

Houten kruis met corpus aan het einde van de begraafplaats (foto Aat Hoogland)

- * Door zijn strakke kruisvorm refereert de grafsteen van A.A.B. van der Meer aan één van de meest gebruikte symbolen in de Rooms Katholieke Kerk. Een losstaand kruis als grafsteen is zeer zeldzaam. Arie was postbode en deed alles te voet. Hij kon snel lopen en één van zijn bijnamen was dan ook Vliegende Hollander.
- * De grafsteen voor Hendrika Margaretha Mulder en haar moeder is bewaard vanwege de bijzondere persoon die "Zuster Mulder" was. In haar leven was zij meer dan een halve eeuw wijkverpleegster en heeft in die hoedanigheid vele zorgen gedeeld en mensen verzorgd. Zij was zeer geliefd bij kraammoeders en door de vaders gevereerd. Zij werd meer dan 100 jaar oud.
- * De gedenkplaat op het graf Van der Burg is van glas en is later ingemetseld in dit monumentje, dat is betegeld in de stijl van de jaren (19)50. De plaat herinnert aan twee broertjes Grabel en Jan van der Burg die, nog maar 8 en 10 jaar oud, in 1943 overleden aan dysenterie.
- * Naast deze grafmonumenten is bij de ingang van de hooggelegen begraafplaats een deel van het ijzeren hek teruggekomen. In de 19de eeuw stond het op het plein voor de kerk. In al zijn eenvoud legt het nadruk op het eenvoudige dorpskerkhof van bijna 200 jaar oud, als oase van rust in het hart van de stad.

De bewaard gebleven grafstenen tegen de muur van de kerk (foto Ton Vermeulen)

Bronnen

Parochiearchief H. Nicolaasparochie, Zoetermeer:

Notulen kerkbestuur, aantekenboek P. van der Hagen, begraafregisters.

www.allezoetermeerders.nl; begraafregisters: in 1991-1994 bewerkt door de Genealogische Werkgroep Zoetermeer.

www.online-begraafplaatsen.nl/begraafplaats/657/Kerkhof-RK-Sint-Nicolaas-kerk-Zoetermeer met lijsten van namen en illustraties van de grafstenen die tot 2017 op de begraafplaats stonden.

Kok, H.L. *Thanatos, de geschiedenis van de laatste eer*. Heeswijk-Dinther, Berne boekenmakerij 2005

Oosterhout, Bert van en Ton Vermeulen. *De Nicolaaskerk 1916-1991: 75 centrum van een Zoetermeerse geloofsgemeenschap*, Zoetermeer, H. Nicolaasparochie 1991.

Spruit, Jan. *Kroniek van de Rooms-katholieke Begraafnisvereniging*. In: 't Seghen Waert 34-1 (2015) 18-25.

Erratum

't Seghen Waert 2/2018

De teksten bij de foto's op de bladzijden 13 en 15 zijn verwisseld.

Blz. 13 is de Schoolstraat en blz. 15 de Jan Hoornstraat.

De foto op bladzijde 19 is niet het huis van de burgemeester maar van de familie (Jan) Brinkers. De foto van de woning van de burgemeester staat hieronder:

De adverteerders en de hierna genoemde bedrijven maken met hun steun de activiteiten van Oud Soetermeer mogelijk.

Van As Makelaardij bv

www.van_as.nl

Bouwmarkt De Bouwhof

www.bouwhof.com

Cammeraat IJzerwaren

Eerste Stationsstr. 48, tel. (079) 316 37 31

Carrosseriefabriek Joost Lamboo bv

www.lamboo.nl

Henneken Radio en TV

www.radiohenneken.nl

Van der Slik Caravan Centrum

www.vanderslik.nl

Bode Scholten BV

www.bode-scholten.nl

Blomsma Print & Sign

www.blomsma.nl

Wilt u ook adverteren? Neem contact op met de penningmeester:
penningmeester@oudsoetermeer.nl

**Kopij voor 't Seghen Waert 1/2019 graag vóór
vrijdag 1 februari inleveren.**

**'t Seghen Waert wordt opgemaakt in Adobe In-
design. Wilt u afbeeldingen NIET in de tekst op-
nemen, maar afzonderlijk aanleveren in jpg-for-
maat minimaal 300 dpi / 400Kb.**

VERENIGINGSNIEUWS

Van de voorzitter

Tijdens de ledenvergadering op 24 oktober 2018 hebben we afscheid genomen van Bert van Eken als voorzitter van onze vereniging. Hij is gedurende zes jaar, de maximale statutaire periode, voorzitter geweest.

Bij het bedanken voor de zeer vele werkzaamheden voor de vereniging heb ik twee zaken benoemd waar de vereniging voor de lange termijn veel profijt van zal hebben. In de eerste plaats: de verandering van het bestuursmodel. Er is nu een dagelijks bestuur van voorzitter, secretaris en penningmeester en er is een algemeen bestuur dat bestaat uit de leden van het dagelijks bestuur aangevuld met een lid van de verschillende werkgroepen, meestal de voorzitter. Het voordeel hiervan zijn de korte communicatielijnen en de bestuurlijke transparantie. In de tweede plaats: de aankoop van het huidige pand 't Nieuwe Huys. Als eigenaar van het pand, centraal gelegen in het Oude Dorp, kunnen we geheel onafhankelijk onze activiteiten voor de leden en de Zoetermeerse bevolking ontwikkelen.

Tijdens deze vergadering hebt u mij gekozen tot voorzitter. Ik ervaar dit als eervol en dank de leden voor het vertrouwen. Na vijf jaar secretaris te zijn geweest heb ik de vereniging goed leren kennen. Ik beschouw het ook als een uitdaging want de veranderingen die Bert in gang heeft gezet vragen nu om verdere uitwerking.

Ons nieuwe pand vraagt om activiteiten die naar buiten gericht zijn, we zijn gewend om veelal alleen intern voor onszelf bezig te zijn. Het organiseren van activiteiten vraagt inzet van bestuur en vrijwilligers en deze hebben we altijd te weinig. U bepaalt zelf de tijd die u aan vrijwilligerswerk wilt besteden en we overleggen ook met u wat u het liefste doet. Ook het werven van nieuwe leden is een speerpunt voor de komende jaren, we vergrijzen en het ledenaantal is de laatste jaren stabiel tot licht stijgend.

Activiteiten moeten worden georganiseerd en dit vraagt organisatie, afstemming, communicatie en samenwerking. Ook samenwerking met andere organisaties zal de komende jaren noodzakelijk zijn. Voor het einde van het jaar moet ook het programma voor 2019 in de steigers staan, hier wordt hard aan gewerkt. Naast deze speerpunten zijn er altijd 'dagelijkse' zaken die een bestuur en dus ook de voorzitter bezighouden. Ik zal mij hiervoor de komende jaren voor 100% inzetten.

Intussen is de tentoonstelling van the Young Ones: 'Onze jaren Zestig' een groot succes, met al meer dan 1500 bezoekers in 't Nieuwe Huys. Ook de filmavonden waren twee avonden volledig volgeboekt met ongeveer 100 bezoekers per avond. En, voordat ik het vergeet, we zoeken ook nog een secretaris, nu ik tot voorzitter ben gekozen. Wilt u meehelpen?

Jan de Ruiter

The Young Ones

Op 22 september opende René van Kooten de tentoonstelling "The Young Ones, Onze jaren zestig in Zoetermeer" aan de Dorpsstraat 132. U wordt meegenomen naar de Zoetermeerse jeugd in de Magische Jaren Zestig. Foto's, documenten, voorwerpen, LP's, radio's en veel meer brengen de bezoekers terug in de tijd en maken de zestiger jaren inzichtelijk en tastbaar. Een 'sentimental journey' vol herkenning en verbazing, te ondergaan tot 22 december 2018.

Dorpsstraat 132 is, tot 22 december, extra vaak open vanwege de expositie: maandag 20.00 – 22.00 uur, woensdag en vrijdag t/m zondag 13.00 - 17.00 uur. Ga gewoon op het geluid van de jaren '60 af.

Bij de tentoonstelling is een gelijknamig boek verschenen, 90 pagina's voor €7,50. ALS U LID VAN OUD SOETERMEER WORDT IS DIT BOEK GRATIS!

Persoonlijke verhalen over- en herinneringen aan het leven van jongeren in de jaren zestig in het dorp(je) Zoetermeer. Naast een beschrijving van de Zoetermeerse jeugdcultuur, ook aandacht voor gebeurtenissen in de grote wereld om hen heen. Maar ook en vooral over wat er in het dorp zelf gebeurde, hoe jongeren hun tijd doorbrachten (school, vrije tijd, enzovoorts) en dat alles onder de noemer: Geloof, Hoop & Liefde.

Waardevolle panden – gemeenteraad neemt motie aan

Met 22 tegen 17 stemmen is de volgende motie over "nieuwe" monumenten ofwel ons erfgoed uit de laatste decennia, aangenomen door de gemeenteraad:

De Gemeenteraad van Zoetermeer in vergadering bijeen op 5 november 2018, constaterende dat:

Het Historisch Genootschap Oud Soetermeer (HGOS) zich onlangs in de gemeenteraad heeft gepresenteerd; het HGOS in dat gesprek haar zorgen uitlet over het mogelijk verdwijnen van naoorlogse panden die cultuur-historische waarde hebben;

Overwegende dat:

De stad Zoetermeer door haar moderne karakter niet gezegend is met overdadig veel panden van oudere datum; Zoetermeer gebaat is bij het koesteren van panden die het tijdsbeeld van haar recente geschiedenis kunnen weerspiegelen;

Verzoekt het College van B en W.:

In overleg te treden met HGOS om samen de panden te inventariseren die voor onze stad van cultuur-historische waarde zijn en een analyse te maken op welke wijze deze panden geheel of deels te behouden zijn;

De gemeenteraad hierover voor het zomerreces van 2019 te berichten.

Stuk van het jaar

Nee, het gaat niet over mensen maar over een archiefstuk. Het geeft de kosten van inkwartiering weer van soldaten uit het leger van Willem van Oranje. Zo worden in 1572 vier soldaten van Hopman Munter samen met hun vrouwen en een jongen twee dagen ingekwartierd bij Dirck Pietersz in Zegwaart. Hij ontvangt hier 18,5 gulden voor en is één van de vele inwoners van Zegwaart die onderdak biedt aan de opstandelingen die in de Tachtigjarige Oorlog vechten tegen de Spaanse koning. Om de bevolking voor zich te winnen vragen de opstandelingen de schout van Zegwaart om de kosten die de soldaten maken bij te houden en de dorpelingen daarvoor te betalen. Dit is vastgelegd in afrekeningen. Deze bijna 550 jaar oude papieren uit het Stadsarchief Zoetermeer hebben meegedongen naar de titel Archiefstuk van het jaar. Na een spannende landelijke strijd is Zoetermeer nipt vijfde geworden van de 44 inzendingen. Meer informatie en een transcriptie vindt u op www.allezoetermeeders.nl, Bronbewerkingen vóór 1600.

Nieuw: 50 jaar Belangengemeenschap Driemanspolder

De Driemanspolder bestaat 50 jaar en in november 1968 ontstond een vereniging van de bewoners uit de zogeheten BOB-woningen. Deze Belangengemeenschap Driemanspolder heeft vanwege haar jubileum een boekje uitgegeven met verhalen en foto's van en uit de wijk. Bij de eerste pioniers was ook juffrouw Erica van Gelder die vanuit Hengelo hier een plekje aan de Amaliaplaats vond en werkte op de eerste Montessorischool Meester Verwers. In die tijd kwam de melkboer nog langs met een maatkan voor de melk en de slager zat op de Oranjelaan. Wat later was er de noodwinkel van Boonekamp in de prille Vijverhoek en de toeterende SRV-wagen. Snel breidde de bebouwing zich uit: laagbouw tegen de Delftsewallen aan waar ook de Sprinter zou gaan rijden en aan de andere kant van de Clauslaan de hoogbouw. Er waren plannen voor negen torens in de laagbouw maar de Belangengemeenschap protesteerde fel en er werden er drie geschrapt. Verder hield de vereniging zich bezig met collectieve schilderopdrachten, contacten met het Oranje Nassau College en de plannen rondom de Boerhaavelaan; de brandweer kwam voorlichting geven over brandbeveiliging. Deze en vele andere verhalen zijn te lezen in het 64 pagina's tellende boekje dat is samengesteld door Ben Brinkel. Te verkrijgen via info@bg-driemanspolder.nl voor € 10,--.

Nieuwe leden

We heten de volgende nieuwe leden van harte welkom:

Mw N. Baden-Lutervelt, Zoetermeer	Dhr H. Koetsier, Houten
Dhr K.J. Bolt, Zoetermeer	Dhr T. Kuiper, Zoetermeer
Dhr L. Boonekamp, Berkel en Rodenrijs	Mw R. van Leeuwen, Zoetermeer
Dhr J.H. Bosman, Hazerswoude	Dhr R.C.M. van Leeuwen, Zoetermeer
Dhr H.H.M. van der Burgt, Zoetermeer	Mw K. Lugtenberg-Lucassen, Zoetermeer
Dhr M. Dorst, Zoetermeer	Dhr K.J. Mollema, Zoetermeer
Dhr W. van Duijvenbode, Zoetermeer	Mw J. Muller-van Dam, Zoetermeer
Dhr T. Fischer, Hazerswoude	Mw M. Pronk-Yigit, Zoetermeer
Dhr B. Gielesen, Zoetermeer	Mw A. Rienties-Opdam, Zoetermeer
Dhr A.L. Gottschalk, Zoetermeer	Dhr E.J. Saaf, Zoetermeer
Dhr E.R. Hagg, Zoetermeer	Mw M.J. van Spelde, Zoetermeer
Dhr S.J.A. Hamers, Zoetermeer	Dhr J. Steinfort, Zoetermeer
Dhr J.N.M. Henneken, Zoetermeer	Dhr C.A. Vrolijk, Zoetermeer
Dhr W. Hermans, Zoetermeer	Mw A.M.C. van Wieringen, Zoetermeer
Mw L.M. Huizer, Zoetermeer	Dhr R.P.O. Wiewel, Zoetermeer
Dhr M.P.H. van Iperen, Zoetermeer	Dhr P. de Wit, Zoetermeer
Mw K.B. Kardoes, Zoetermeer	Mw J. Zwartevelde-van Zetten, Zoetermeer

Aanmelden als lid kan via onze website www.oudsoetermeer.nl of per post via Dorpsstraat 132, 2712 AN Zoetermeer. Vermeld uw naam, adres, geboortedatum, m/v, (eventueel) email-adres en of u zich opgeeft als lid, jeugdlid (tot 18 jaar) of gezinslid (tweede op hetzelfde adres).

Wij willen u graag ook via email op de hoogte houden van interessant nieuws betreffende Oud Soetermeer. Indien u dit wilt kunt u uw email-adres doorgeven (indien nog niet eerder gedaan) aan Ledenadministratie@oudsoetermeer.nl. Graag met vermelding van uw naam en adres.